

GALLUP®

Balkan Monitor

Insights and Perceptions: Voices of the Balkans

in partnership with the

European Fund for the Balkans

2008 Kratak pregled zaključaka

www.balkan-monitor.eu

• Pogledi i percepcije: Glasovi Balkana	4
• Glavni zaključci	6
• Pregled zemalja	8
• Zadovoljstvo životom i razvitak zemalja	11
• Stajališta prema EU	14
• Zadovoljstvo i povjerenje u regionalne institucije	18
• Dobro čelništvo i korupcija	21
• Migracija i mobilnost	24
• Balkanski izazovi: Kosovo, buduća stabilnost regije i Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju	27
• Zaključci	31
• O Fondu	33
• O Gallupu	34

Pogledi i percepcije: Glasovi Balkana

Zapadni Balkan regija je koja se stalno mijenja i često se nađe u središtu pozornosti. Iako je njezin razvitak, kako se doima, obilježen dinamičnim rastom, također postoji neugodna ostavština niza sukoba i kriza. Proglašenje neovisnosti Kosova, uhićenje bivšeg čelnika bosanskih Srba i glavnog optuženika za ratne zločine Radovana Karadžića i sve veće političke napetosti u Bosni i Hercegovini samo su neki od brojnih događaja koji su se nedavno zbili u regiji.

Međutim, unatoč velikom zanimanju za Balkan, o njegovu stanovništvu, njihovim očekivanjima i mišljenjima, kao i gledištima o promjenama koje se oko njih odvijaju ne zna se mnogo. Novinari često moraju pisati o pojedincima i njihovim pričama ili se oslanjati na anegdotske dokaze jer ne postoje istraživanja koja potiču sa zapadnog Balkana temeljena na dokazima; umjesto toga krugovi koji donose političke odluke usmjeravaju pozornost na političke i institucionalne razine.

Međutim, da bi vlade bile učinkovite, mora postojati čvrsta veza između vlasti i građana koje predstavljaju. U ovom slučaju postoji potreba za većim razumijevanjem percepcija i stajališta građana u regiji. Kako bi ispunio takvu potrebu, Gallup je pokrenuo višegodišnji projekt - Balkan Monitor (pogledajte www.balkan-monitor.eu) - koji proučava promjene vezane za to kako se s protokom vremena gleda na različite segmente života na zapadnom Balkanu.

Monitor ima za cilj pružiti podatke o gospodarskom ozračju kako bi se odgovorilo na ključna pitanja, kao što su:

- Kako ljudi u regiji procjenjuju svoje gospodarsko stanje i životni standard?
- Kakva su njihova stajališta o zbivanjima u

njihovim zemljama?

- Što ljudi u regiji misle o susjedima?
- U kojoj mjeri građani vjeruju svojim lokalnim institucijama?
- Misle li ljudi da u njihovim domovinama postoje odgovarajuće mogućnosti zapošljavanja?

Regija je također krenula stabilnim smjerom ka punoj integraciji u EU i za sad je 2008. godina bila važna godina na tom planu. Sve zemlje u regiji, osim Kosova, sada imaju potpisane predprijamne sporazume (Sporazume o stabilizaciji i priključenju, SSP), kao i sporazume o liberalizaciji viznog režima. Međutim, napredak ka članstvu u EU nije ravnomjeran. Iako se očekuje da će Hrvatska zaključiti pregovore o članstvu do konca 2009. godine, a Srbija će, po svemu sudeći, do tada vjerojatno dobiti status službenog kandidata za prijam u EU, u zas-tuju je situacija glede Makedonije, još jednog kandidata za prijam u Uniju, a oštro se kritizira nedovoljan napredak u Bosni i Hercegovini.

Imajući u vidu neravnomjeran napredak ka integraciji Balkana u EU postavljaju se i druga pitanja:

- Koliko je u regiji snažna potpora članstvu u EU?

- Osjećaju li se ljudi u regiji poželjnim i dobrodošlim kada su u pitanju Europska komisija i građani EU?
- Koji datum jest po njima realan za priključenje njihovih zemalja EU?

U nakani da odgovori na brojna takva pitanja iz širokog kruga tema, Balkan Monitor proveden je u suradnji s Europskim fondom za Balkan (EFB) - zajedničkom inicijativom Zaklade Robert Bosch, udruge Compagnia di San Paolo, Zaklade Erste i Zaklade kralja Baudouina, koja podupire projekte usmjerene

na približavanje zapadnog Balkana EU.

Istraživanje je provedeno na uzorku odraslog stanovništva (15 godina i stariji) iz zemalja zapadnog Balkana. U svakoj zemlji provedeno je najmanje 1.000 izravnih intervjua u rujnu i listopadu 2008. godine, od kojih je svaki trajao približno jedan sat. Mogućnost pogreške ovog istraživanja iznosi +/- 3%.

Glavni zaključci

ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM I RAZVITKOM ZEMALJA

- Dvije zemlje koje su nedavno stekle neovisnost, Kosovo i Crna Gora, jedine su zemlje u kojima je većina ispitanika (62%, odnosno 59%) izrazila optimizam glede budućnosti svoje zemlje. Pesimizam je raširen u Hrvatskoj (gdje 64% ispitanika smatra kako zemlja ide u pogrešnom smjeru) i Bosni i Hercegovini (61%).
- S iznimkom Hrvatske i Kosova, više od polovice ljudi u regiji nezadovoljno je svojim životnim standardom. Približno dvije trećine intervjuiranih u Srbiji (62%) i Makedoniji (64%) nije bilo zadovoljno životnim standardom.

STAJALIŠTA PREMA EU

- Kosovo i Albanija posebice pozitivno gledaju na EU; građani u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini – poglavito u srpskom entitetu - imali su najnegativnije stajalište. U Albaniji 83% ispitanika smatra kako bi članstvo njihove zemlje u EU bila dobra stvar. Kosovari međutim vjeruju NATO-u više nego institucijama EU.
- Iako je više onih Hrvata koji vjeruju kako je dobro za njihovu zemlju da postane članica EU nego onih koji ne misle tako, relativna većina zauzela je srednje stajalište: slažući se s tim da to nije niti dobro niti loše. Skoro polovica (47%) Hrvata koji su bili voljni suditi o raspoloženju u zemlji smatraju kako njihovi sunarodnjaci podupiru članstvo u EU; nešto više od polovice (53%) vjeruje

kako je većina protiv priključenja Uniji.

- Hrvatska i Makedonija, dva službena kandidata za prijam, jedine su zemlje u kojima većina misli kako je dobro informirana o EU.

ZADOVOLJSTVO REGIONALNIM INSTITUCIJAMA I POVJERENJE U NJIH

- Kosovo (53%) i Crna Gora (55%) jedina su područja na kojima se većina ispitanika pozitivno izjasnila o učinku svojih vlada. U usporedbi s njima, nezadovoljstvo je bilo najočitije u Bosni i Hercegovini, gdje je 67% dalo negativnu ocjenu.
- Ljudi u regiji nisu pokazali mnogo povjerenja u politička tijela svojih zemalja. Doista, državne političke institucije našle su se tek na nižem srednjem mjestu glede povjerenja; crkva (i druge vjerske institucije) bile su na vrhu u skoro svim državama.
- Kosovo i Albanija su iznimke: tamo umjesto vjerskih institucija NATO uživa najveće povjerenje.

DOBRO ČELNIŠTVO I KORUPCIJA

- Osim kada je u pitanju Albanija, ne više od jednog na 10 ispitanika na Balkanu kaže kako se u godini uoči istraživanja sučelilo s nečim što bi moglo biti protumačeno kao potreba za podmićivanjem vladina dužnosnika. U Albaniji je ta brojka dosegla 32%.

- Makedonija je bila jedina zemlja u kojoj su oni koji su se složili da vlada čini dovoljno u borbi protiv organiziranog kriminala premašili broj osoba koje misle suprotno (49% prema 35%).

MIGRACIJA I MOBILNOST

- Tri četvrtine (73%) ispitanika na Kosovu smatra kako u inozemstvu postoje bolje mogućnosti.
- Približno dvije trećine Albanaca (69%) i Kosovara (66%) misle kako su građani koji su otišli živjeti u drugu državu bili "velika pomoć za zemlju".
- Kad bi imali prigodu, približno 20% ispitanika iz svake zemlje kaže kako bi se preselili u drugu zemlju - jedina iznimka bila je Hrvatska, gdje bi se samo 7% voljelo preseliti privremeno ili trajno.
- Crna Gora i Hrvatska jedine su dvije države u kojima većina ljudi vjeruje da zemlja nudi dovoljno mogućnosti.

BALKANSKI IZAZOVI: KOSOVO, BUDUĆA STABILNOST REGIJE I ICTY

- S iznimkom Kosova, Albanije i Hrvatske, relativna većina ispitanika strahuje kako će neovisnost Kosova imati negativan utjecaj na stabilnost regije.
- Samo 17% kosovskih Srba kazalo je kako će biti moguće živjeti u miru s kosovskim Albancima; kada su u pitanju kosovski Albanci sedam od deset (72%) njih misli kako je miran suživot održiv.
- Šest od deset (61%) stanovnika Srbije

kazalo je kako neovisnost Kosova nikada neće biti prihvaćena; četvrtina misli kako bi to bilo moguće za 10 godina.

- Natpolovična većina u svim zemljama smatra kako će budućnost regije biti mirna. Približno jedan od četvero srpskih i makedonskih ispitanika (22% i 29%) međutim misli kako bi moglo doći do još jednog rata u regiji.
- Skoro polovica srpskih ispitanika misli kako Radovan Karadžić nije kriv za zločine za koje je optužen (47%); s druge strane, 45% smatra kako je njegovo uhićenje dobro za budućnost Srbije.
- S iznimkom Albanije i Kosova, trećina ili još manji broj građana svake zemlje vjeruje da su procesi u ICTY-u nepristrani i da je njihov ishod otvoren.

Pregled zemalja

ALBANIJA: POTPORA EU, SPREMNOST NA NAPUŠTANJE ZEMLJE

Albanci smatraju kako će njihova zemlja biti dobrodošla u EU kao nova članica. Zapravo, smatra se kako Europska unija ima snažan utjecaj: većina Albanaca vjeruje institucijama EU, a 83% misli kako bi članstvo u EU bilo dobro za Albaniju. Kada je riječ o prijavljenim slučajevima podmićivanja vladinih dužnosnika i državnih službenika, taj postupak uvjerljivo je najviši u Albaniji od svih zemalja u regiji. Jedna trećina ispitanika morala je platiti mito u godini uoči istraživanja. Samo 29% smatra kako vlada čini sve u njezinoj moći u borbi protiv organiziranog kriminala. Albanci su izgleda najmobilniji narod u regiji, budući da je dvije petine ispitanika kazalo kako ima nekog rođaka koji radi ili studira u inozemstvu. Preko trećine Albanaca kazalo je kako se želi iseliti iz zemlje.

BOSNA I HERCEGOVINA: OSJEĆAJ RAZOČARANJA

Većina Bosanaca nezadovoljna je sadašnjim gospodarskim stanjem (87% se izjasnilo nezadovoljnim) i izražavaju slabu nadu glede bilo kakvog budućeg napretka. (Dvije trećine ispitanika u Federaciji BiH vjeruje kako se gospodarsko stanje pogoršava, dok u Republici Srpskoj manje od polovice ispitanika - 44% - misli tako, a 31% zapravo vidi znakove napretka). Smatra se kako vlada ima iznimno loš učinak (s negativnom ocjenom od 67% - najlošijoj u regiji: 70% u Federaciji BiH i 56% u Republici Srpskoj) te je neučinkovita u borbi protiv organiziranog kriminala. Od onih koji

su odgovarali na to pitanje, 45% anketiranih u Federaciji BiH kazalo je kako ima malo ili kako uopće nema povjerenja u europske institucije; u srpskom entitetu 77% ispitanika dalo je isti odgovor. U Republici Srpskoj također je zabilježen najveći postotak ljudi u regiji (48%) koji se osjećaju odbačenim od strane građana EU; u Federaciji BiH samo trećina (30%) misli kako građani EU ne žele njihovo priključenje Uniji.

HRVATSKA: ZADOVOLJSTVO OSOBNIM ŽIVOTOM, NEZADOVOLJSTVO SMJEROM KOJIM ZEMLJA IDE

Iako su hrvatski ispitanici zadovoljni životom (72%), imali su vrlo negativno viđenje gospodarske budućnosti svoje zemlje (61% misli kako se pogoršava). To se također odražava u nezadovoljstvu vladom i njezinim koracima protiv organiziranog kriminala (78% je nezadovoljno). Međutim, hrvatski ispitanici vide dobre priloge u svojoj zemlji i samo mali postotak (7%) osjeća se prisiljenim otići iz ekonomskih razloga. Većina Hrvata smatra kako je dobro informirana o EU (54%) i bili su najoptimističniji glede datuma priključenja: u prosjeku Hrvati očekuju priključenje EU 2013. godine. Više je Hrvata koji misle kako je članstvo u EU dobro za zemlju (29%), nego onih koji su prosudili kako je to loše (26%). Međutim, budući da se datum priključenja približava, relativna većina (38%) ne zauzima stranu (kažu kako to nije niti dobro niti loše). Upitani misle li da većina njihovih sunarodnjaka podupire ili se protiviti članstvu u EU, 39% je kazalo kako će ukupno gledano postojati potpora priključenju EU, dok 45% smatra kako će biti protivljenja.

KOSOVO: OPTIMIZAM GLEDE ŽIVOTA I EU, ALI NE I GLEDE GOSPODARSTVA

Ispitanici na Kosovu bili su optimistični i održavaju iznimnu nadu glede opće i gospodarske budućnosti zemlje (59% dalo je pozitivan odgovor). Sadašnje gospodarsko stanje sagledano je međutim u znatno lošijem svjetlu, što pojašnjava zašto 70% ispitanika vidi bolje mogućnosti izvan zemlje, kao i visok postotak onih koji imaju rođake u inozemstvu. Kosovski ispitanici bili su općenito optimistični kada je u pitanju budućnost mira u regiji. Iako 72% kosovskih Albanaca smatra mogućim miran suživot s kosovskim Srbima, samo 17% kosovskih Srba bilo je uvjereno u takvu mogućnost. Manje od polovice (45%) kosovskih Albanaca složilo se kako "čelništvo kosovskih Albanaca mora učiniti sve na zaštitu Srba koji žive na Kosovu", dok se 47% ne slaže. Neznatno ispod dvije trećine (63%) ispitanika na Kosovu ima "puno povjerenje" u NATO, dok manje od polovice (43%) ima "puno povjerenje" u institucije EU.

MAKEDONIJA: OBESHREBRENOST GLEDE ŽIVOTA I STRAH OD ORUŽANOG SUKOBA

Brojni makedonski ispitanici nezadovoljni su i svojim životom (njih 46%, što je najniža ocjena u regiji) i životnim standardom. Jedna trećina međutim misli kako gospodarstvo napreduje. Ispitanici su osudili pojave korupcije, a relativno su zadovoljni vladinim naporima u borbi protiv organiziranog kriminala (49% kazalo je kako je zadovoljno). Troje od 10 Makedonaca misli kako postoji vjerojatnost još jednog oružanog sukoba u regiji (29%). Dok 70% Albanaca u Makedoniji vjeruje kako je Ohridski sporazum pružio dobro dugoročno rješenje za etničke

probleme Makedonije, samo 30% Makedonaca slaže se s tim. Prema riječima 69% makedonskih Albanaca, Makedonija se treba priključiti NATO-u i EU čak i ako to znači gubitak ili promjenu službenog imena zemlje - što je ideja koju podupire samo 3% Makedonaca (koji su većinsko stanovništvo). Većina iz obiju zajednica slaže se kako bi članstvo zemlje u EU bilo pozitivno (84% Albanaca, 57% Makedonaca).

CRNA GORA: OPĆI OSJEĆAJ USPJEHA I ODOBROVANJE

Ispitanici u Crnoj Gori zadovoljni su vlastitim životom (71%) i imaju prilično pozitivno mišljenje o gospodarstvu i njegovu budućem razvitku (49%). Veliko je povjerenje u vladu (63%). Budući da se smatra kako su mogućnosti u zemlji odgovarajuće, ne postoji veća želja za napuštanjem zemlje. Crnogorski ispitanici imali su relativno blago stajalište kada je u pitanju prihvaćanje spornih praksi. Kada je riječ o EU, građani smatraju kako su prilično loše informirani (60%).

SRBIJA: NEZADOVOLJSTVO SADAŠNJIM ŽIVOTOM, PODIJELJENOST GLEDE BUDUĆNOSTI

Srpski ispitanici pokazali su veliko nezadovoljstvo životom (42%). Ispitanici su bili podijeljeni glede svojeg viđenja budućnosti, budući da 47% vjeruje kako se stvari općenito gledano kreću u pogrešnom smjeru, a 41% misli suprotno. Skoro polovica anketiranih (46%) ima "veliko" ili "određeno" povjerenje u srbijansku vladu. Međutim, istodobno, većina (58%) kaže kako vlada nije u stanju učinkovito se boriti protiv organiziranog kriminala. Tri petine intervjuiranih misli kako Srbija nikada neće prihvatiti neovisnost Kosova, a petina strahuje od još

jednog oružanog sukoba u regiji -- što je po visini drugi postotak u regiji iza Makedonije. Skoro polovica ispitanika ocijenila je da je Radovan Karadžić nevin. Unatoč tome, približno isti broj (49%) složio se s tim kako je njegovo uhićenje

omogućilo Srbiji da se okrene budućnosti.

Zadovoljstvo životom i razvitak zemalja

Novija povijest zapadnog Balkana obilježena je sukobima i etničkim napetostima. Zato je, kada se gleda unaprijed, od ključna značaja vidjeti kako njegovi stanovnici gledaju svoj život danas, koliko su zadovoljni svojom situacijom i kako vide vlastitu budućnost.

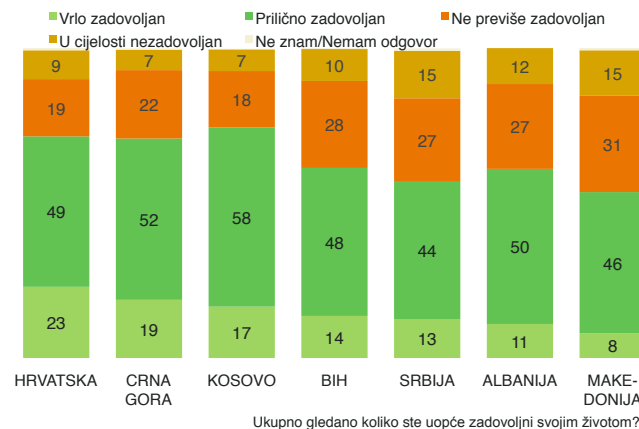
Manje od 15 godina nakon rata 1992-1995, Balkan Monitor pokazuje prilično raznolikost slika zapadnog Balkana:

- Iako je većina građana općenito zadovoljna svojim životima, mnogi nisu zadovoljni gospodarskim stanjem i svojim budućim izgledima;
- Iako postoje neke iznimno optimistične 'nove države' -- primjerice Crna Gora i Kosovo -- druge su razočaranije -- posebice Bosna, Srbija i Makedonija;
- Postoji opći osjećaj zadovoljstva diljem Balkana, a crnogorski i kosovski ispitanici pokazali su se najoptimističnijim glede budućnosti.

Hrvatskoj približno jedan od petoro ispitanika ističe kako je vrlo zadovoljan.

Nezadovoljstvo životom općenito posebice je bilo izraženo u Srbiji i Makedoniji, gdje je manje od šest od desetoro ispitanika zadovoljno svojim životima, a više od četiri od desetoro nije. Petnaest posto građana obiju zemalja čak je kazalo kako nisu uopće zadovoljni.

ZADOVOLJSTVO ŽIVOTOM NA ZAPADNOM BALKANU

VEĆINA BALKANACA ZADOVOLJNA VLASTITIM ŽIVOTIMA

Diljem zemalja zapadnog Balkana većina ispitanika kazala je kako je općenito gledano zadovoljna svojim životima. Takvo mišljenje posebice vlada u Hrvatskoj, Crnoj Gori i na Kosovu: oko tri četvrtine ispitanika kazalo je kako je barem prilično zadovoljno svojim životima. U

SVEOPĆA OGORČENOST GOSPODARSTVOM NA ZAPADNOM BALKANU

Diljem zapadnog Balkana velika većina ispitanika smatra lošim gospodarsko stanje u njihovoj zemlji. Građani u Bosni i Hercegovini bili

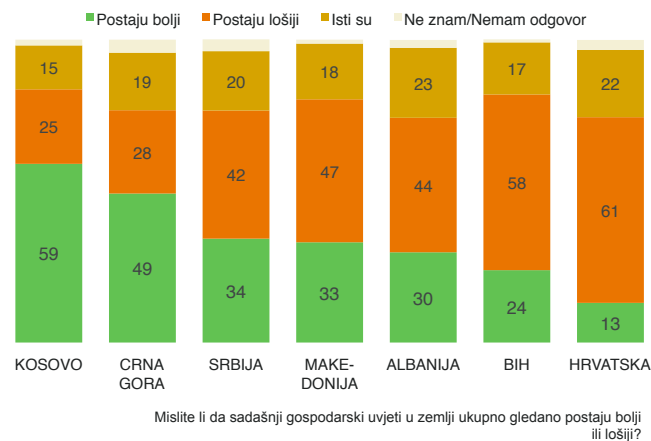
su najgorčeniiji, budući da skoro devet od 10 ispitanika misli kako gospodarstvo njihove zemlje nije u dobrom stanju (87%). U Hrvatskoj i Srbiji osam od 10 ispitanika dijeli takvo mišljenje. Tri četvrtine ispitanika u Makedoniji kazalo je isto za gospodarstvo svoje zemlje, kao i sedam od 10 Albanaca i dvije trećine ispitanika na Kosovu. Ispitanici u Crnoj Gori dali su najpozitivniju ocjenu gospodarstva svoje zemlje: dok polovica ispitanika smatra kako gospodarski uvjeti nisu dobri (53%), trećina se pozitivno izrazila o sadašnjem gospodarskom stanju (34%).

Većina ljudi imala je negativno mišljenje o osobnom životnom standardu. Osim kada su u pitanju Kosovo i Hrvatska, više od polovice ispitanika kazalo je kako su nezadovoljni životnim standardom. Razina nezadovoljstva bila je posebice visoka u Srbiji i Makedoniji, gdje oko dvije trećine ispitanika nije zadovoljno svojim životnim standardom, a samo je približno trećina zadovoljna. Na Kosovu je većina ispitanika zadovoljna životnim standardom (59%); u Hrvatskoj je jednak broj ispitanika zadovoljan i nezadovoljan (obje brojke iznose 49%).

BUDUĆNOST: MJEŠAVINA OPTIMIZMA I RAZOČARANJA

Dok su ispitanici na Kosovu i Crnoj Gori oni koji najčešće predviđaju svijetlu budućnost svojih zemalja, u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini očit je pesimizam. Doista, od svih zemalja zapadnog Balkana, samo na Kosovu (62%) i u Crnoj Gori (59%) većina ispitanika misli kako se stvari kreću u pravom smjeru. U ostalim zemljama većina je zabrinuta glede budućnosti

RAZVITAK GOSPODARSKIH UVJETA NA ZAPADNOM BALKANU

tih država. Pesimizam je posebice raširen u Hrvatskoj (64%) i Bosni i Hercegovini (61%), gdje približno šestoro od 10 ispitanika misli kako njihova zemlja ide u pogrešnom smjeru, a manje od troje od 10 ispitanika imalo je suprotno stajalište.

Veliki je postotak ispitanika na Kosovu (59%) i u Crnoj Gori (47%) koji očekuju poboljšanje njihova životnog standarda, dok su Hrvatska i Bosna i Hercegovina imale najveći broj ispitanika koji misle drugačije (obje 44%). Međutim, u Bosni i Hercegovini nije sve tako tmurno, budući da postoji približno isti broj ispitanika koji misle kako će se njihov životni standard poboljšati kao i još nekim zemljama zapadnog Balkana: Albaniji, Makedoniji i Srbiji (približno trećina u svakoj). Stajališta su vrlo podijeljena glede razvitka gospodarstva. Samo među Kosovarima (59%) većina misli kako će se gospodarski uvjeti u njihovoj zemlji poboljšati, dok su Hrvatska (61%) i BiH (58%) jedine zemlje u kojima je većina anketiranih bila pesimistična glede budućnosti. U Srbiji, Albaniji i Makedoniji ispitanici koji su zabrinuti (približno 45%) premašili su broj onih koji imaju povjerenja (oko jedna trećina). Preostali intervjuirani i -- približno jedan od petoro -- misle kako će gospodarski uvjeti ostati isti.

Stajališta prema EU

Nakon irskog odbijanja Lisabonskog sporazuma ranije ove godine, zastao je proces proširenja i nekoliko zemalja EU izjasnilo se protiv prihvaćanja novih država dok se ne razriješi institucionalni zastoje u samoj Uniji.

Unatoč tome, a sa zamjetnom iznimkom Bosne i Hercegovine, potpora članstvu u EU u balkanskim zemljama i dalje je velika.

VEĆINA ISPITANIKA MISLI KAKO JE LOŠE INFORMIRANA O EU

U većini zemalja zapadnog Balkana većina ispitanika kaže kako misli da ne zna dovoljno o EU. To je posebice izraženo u Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini: približno šest od 10 ispitanika nije informirano o EU, a jedan od pet misli kako uopće nije informiran. Samo manjina od 35% u Crnoj Gori i 38% u Bosni i Hercegovini smatra kako dosta zna o EU.

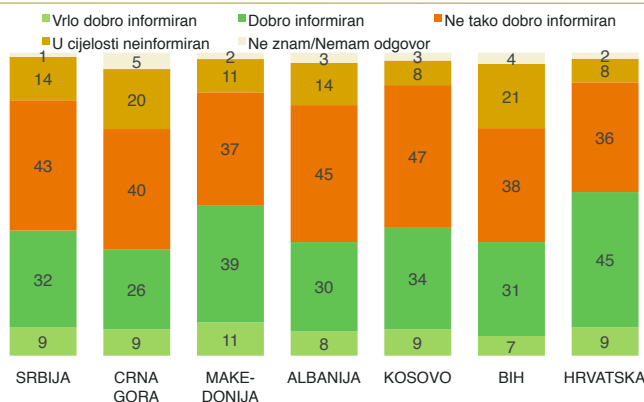
Makedonija i Crna Gora su iznimke: u Makedoniji je jednak broj onih ispitanika koji smatraju da su dovoljno upoznati sa EU (50%) i onih koji su suprotna mišljenja (48%). U Hrvatskoj većina, zapravo, smatra kako je informirana o EU (54%), u usporedbi s manjinom koja nema takva saznanja (44%).

HRVATSKA I BOSNA NAJSUZDRŽANIJE GLEDE EU

Ako se gledaju odgovori na niz pitanja o EU i o eventualnom članstvu balkanskih zemalja, može se razlučiti različitost stajališta: dok ispitanici s Kosova i iz Albanije čini se nestrpljivo očekuju članstvo u EU, oni u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj pokazali su se kao oprezniji i suzdržaniji glede svega što nosi oznaku "EU".

Primjerice, upitani bi li članstvo u EU bilo dobro ili loše, devet od deset ispitanika s Kosova odgovorilo je pozitivno, a vrlo malen broj ka-

POZNAVANJE EUROPSKE UNIJE

Ocijenite koliko ste informirani o Europskoj uniji?

zao je kako je to loše ili niti dobro niti loše (4% oba). U Albaniji je više od osam na 10 ispitanika bilo optimistično glede članstva svoje zemlje u EU (83%), a manje od jednog od 10 intervjuiranih dalo je neutralan odgovor. Jako malen broj Albanaca misli kako bi članstvo

bilo loše (2%). Međutim, u Bosni i Hercegovini samo je polovica ispitanika (48%) kazala kako bi članstvo u EU bilo dobro za njihovu zemlju, približno trećina misli kako to ne bi bilo niti dobro niti loše, a jedan od deset ispitanika kaže kako bi bilo loše (11%).

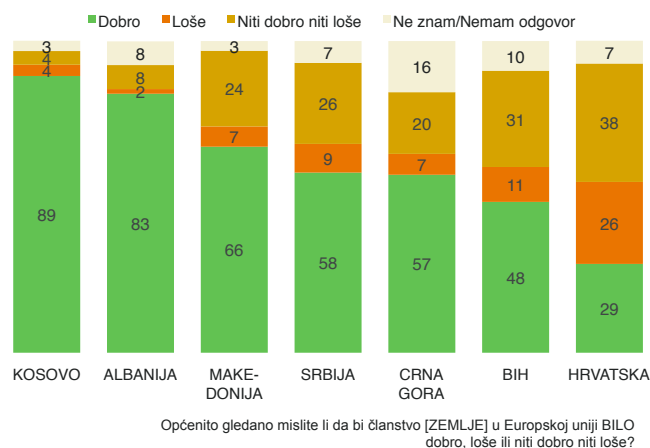
Ispitanici koji su bili najneodlučniji glede članstva u EU dolaze iz Hrvatske: u toj zemlji najveći broj ispitanika (38%) ne očekuje niti dobar niti loš rezultat od ulaska Hrvatske u EU. Odnos onih koji su izrazili pozitivno mišljenje o mogućim posljedicama članstva u EU (29%) bio je neznatno veći od onih koji su bili uvjereni kako bi posljedice bile negativne po zemlju (26%).

KOSOVO I ALBANIJA SMATRAJU KAKO IH EU ŽELI

Iako većina ispitanika na Kosovu i u Albaniji misli kako Europska komisija želi ulazak njihovih zemalja u EU, u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini samo se manjina slaže s tim. Doista, osam od deset ispitanika s Kosova (82%) i dvije trećine ispitanika iz Albanije (67%) slaže se kako je njihova zemlja dobrodošla na političkoj razini, a samo mala manjina ne slaže s tim (5% na Kosovu i 12% u Albaniji). U Hrvatskoj (46%) samo nešto više od četiri na 10 ispitanika misli kako bi Komisija pozdravila prijam njihove zemlje u EU. U Republici Srpskoj brojka doseže samo 30%, dok je u Federaciji BiH 52%. Međutim, iako se pozitivno izjasnila samo manjina ispitanika iz tih zemalja, oni još uvijek premašuju broj onih koji misle kako njihova zemlja nije dobrodošla (Hrvatska: 31%,

BiH: 38%). U ostalim zemljama, Crnoj Gori (57%), Srbiji (55%) i Makedoniji (53%), većina misli kako je njihova zemlja dobrodošla na političkoj razini.

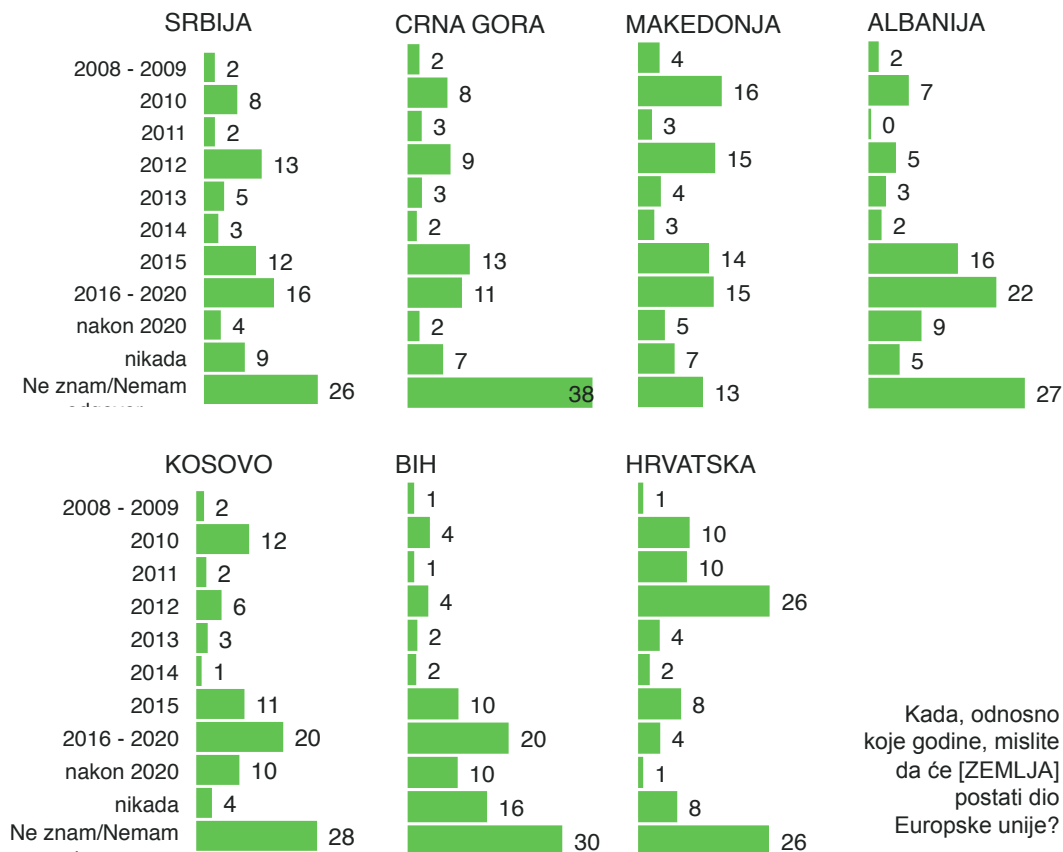
POTPORA ČLANSTVU U EU

U svim zemljama zapadnog Balkana -- od 13% na Kosovu i u Makedoniji do 29% u Crnoj Gori -- znatan broj ispitanika jednostavno nije znao kako procijeniti stajalište Komisije prema svojoj zemlji ili je odbio odgovoriti.

Ova različita mišljenja i neizvjesnost glede priključenja EU također su izraženi u ocjenama ispitanika glede stajališta građana EU. Opet, s iznimkom Hrvatske i Bosne i Hercegovine, većina ispitanika misli kako bi građani EU voljeli da se njihova zemlja priključi Uniji. U ovim dvjema zemljama, međutim, samo nešto više od četiri od 10 ispitanika dijeli takvo mišljenje (u Bosni i Hercegovini ukupna brojka iznosi 46%, ali ispitanici u Republici Srpskoj -- samo 30% -- smatraju kako bi potpora građana EU bila manje vjerojatna nego što misle oni u Federaciji BiH -- 58%, a u Hrvatskoj 42% smatra kako bi bili dobro primljeni). Znatan broj ljudi nije znao kako ocijeniti stajalište građana EU prema priključenju svoje zemlje (između 12% u

VJEROJATNI DATUM PRIJAMA U EU

Makedoniji i 30% u Crnoj Gori).

Međutim, ispitanici smatraju kako bi bili manje dobrodošli od strane građana EU nego Europske komisije. To posebice važi za Albaniju, gdje samo 55% misli kako bi građani EU voljeli vidjeti njihovu zemlju u Uniji, u usporedbi s dvije trećine (67%) onih koji misle kako bi bili dobro primljeni od strane Europske komisije. Ispitanici na Kosovu također misle kako su manje dobrodošli kada su u pitanju građani EU nego Komisija (75% u usporedbi sa 82%). Iznimke su Makedonija i Bosna i Hercegovina, gdje je nešto više ispitanika smatralo kako su više dobrodošli kod građana

nego kod Komisije (Makedonija: 57% prema 53%; BiH: 46% prema 43%).

HRVATI OČEKUJU PRIJAM U EU DO 2013.

U odgovoru na pitanje kada misle da će se njihova zemlja priključiti EU, hrvatski ispitanici bili su najoptimističniji: u prosjeku oni očekuju da će zemlja postati članica do 2013. godine. Od drugih zemalja koje su sljedeće na redu, prosječni datumi koje su prognozirali su 2015. godina za Makedoniju i 2018. godina za Srbiju. Ispitanici u Albaniji i na Kosovu bili su manje

optimistični, predviđajući priključenje 2020. godine. Međutim, raširena je neizvjesnost glede budućih datuma priključenja. Diljem tih zemalja znatan broj ispitanika nije znao kada bi zemlja mogla postati članica EU. U Crnoj Gori više od trećine ispitanika (38%) nije znalo ili nije dalo odgovor. S druge strane, u Makedoniji građani su se doimali uvjerenim u svoje znanje vezano za mogući datum priključenja, jer samo 13% nije imalo mišljenje o tome.

Zadovoljstvo i povjerenje u regionalne institucije

Mišljenja o regionalnim institucijama ispitivana su na dvjema razinama. Ispitanici su prvo zamoljeni ocijeniti ukupan učinak svoje vlade, a potom im je predstavljen popis institucija, od crkve do policije i od vlade do NATO-a. Za svaku od tih institucija od intervjuiranih je zatraženo kazati koliko povjerenja imaju u nju -- od punog povjerenja do nikakva povjerenja.

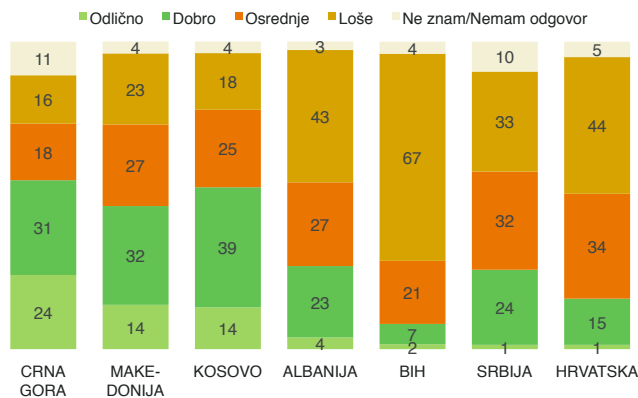
ZADOVOLJSTVO VLADAMA – POLARIZIRANA SLIKA

Razlike u stajalištima ispitanika o njihovim državnim političkim institucijama bile su značajne. Po svemu sudeći zapadni Balkan podijeljen je između prilično pozitivnih stajališta u novim državama Crnoj Gori i Kosovu i vidnog nezadovoljstva u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini

Doista, samo u Crnoj Gori (55%) i na Kosovu (53%) većina intervjuiranih pozitivno se izrazila o učinku svojih vlada. Zadovoljstvo je posebice veliko u Crnoj Gori, gdje ne samo što je trećina ispitanika ocijenila učinak vlade dobrim, nego ga četvrtina čak smatra odličnim (24%). Samo trećina intervjuiranih misli kako je učinak vlade loš (16%) ili samo prosječan (18%). Iako je na Kosovu većina ispitanika također izrazila pozitivno mišljenje, više njih je bilo sklonije ocijeniti učinak dobrim (39%) nego odličnim (14%). Četvrtina ispitanika na Kosovu misli kako vlada obavlja samo prosječan posao, a jedan od pet smatra kako je učinak loš (18%).

U ostalim balkanskim zemljama znatan broj ispitanika negativno se izjasnio o vladama svojih zemalja. Primjerice, približno četvero od 10 Albanaca (43%) ocijenilo je rad njihove vlade lošim. Srbi su podijeljeni, s tim

UČINAK VLADA U REGIJI

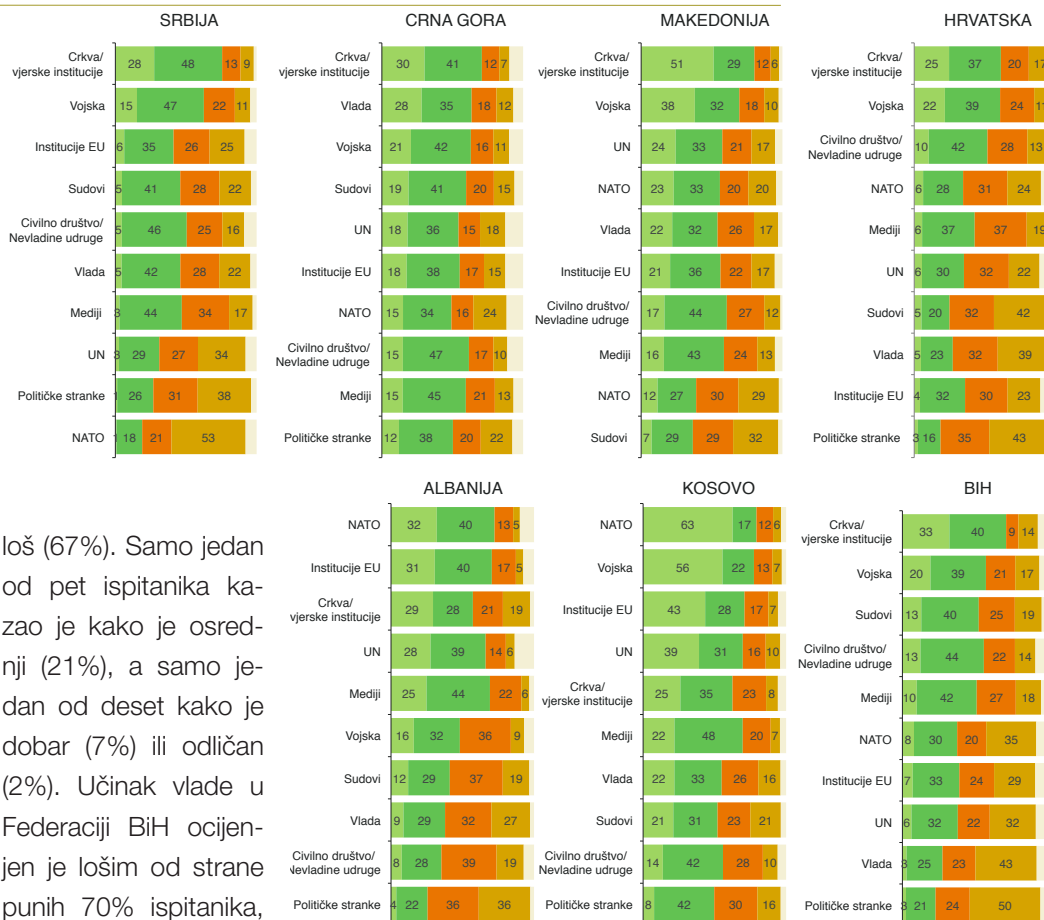
Molimo vas da za svaki od ovih razina vlasti navedete u kojoj mjeri dobro rade – odlično, dobro, osrednje ili loše. [ZEMLJA] VLADA

što četvrtina (24%) ocjenjuje učinak dobrim, a trećina (32%) osrednjim. U Hrvatskoj je nakon vrlo neizvjesnih izbora 44% ispitanika ocijenilo učinak vlade lošim, a samo 16% misli kako je dobar ili odličan.

Nezadovoljstvo je, međutim, najočitije u Bosni i Hercegovini. Dvije trećine ispitanika dalo je najlošiju moguću ocjenu, kazavši kako je učinak

POVJERENJE U INSTITUCIJE

■ Puno ■ Djelomice ■ Samo malo ■ Ne uopće ■ Ne znam/Nemam odgovor

Navedite za svaku od ovih institucija koliko im vjerujete.

loš (67%). Samo jedan od pet ispitanika kazao je kako je osrednji (21%), a samo jedan od deset kako je dobar (7%) ili odličan (2%). Učinak vlade u Federaciji BiH ocijenjen je lošim od strane punih 70% ispitanika, a samo nešto boljim u srpskom entitetu, gdje ga 56% smatra lošim.

Makedonija je bila podijeljena -- s tim što je 28% ispitanika u dijelovima zemlje u kojima žive većinom Albanci ocijenilo vladin učinak dobrim ili odličnim, u usporedbi sa 56% u ostalim dijelovima zemlje.

VEĆE POVJERENJE U VJERSKE INSTITUCIJE, NIKAKVO POVJERENJE U POLITIČKE STRANKE

Sudionicima istraživanja izložen je popis institucija kao što su crkva, vlada, predsjednik i političke stranke; potom su upitani koliko vjeruju

svakoj od tih institucija ili tijela.

Općenito gledano, ispitanici na zapadnom Balkanu nisu pokazali puno povjerenja u politička tijela svojih zemalja. Doista, državne političke institucije dobile su samo srednju nižu ocjenu glede povjerenja; crkva (i druge vjerske institucije) našle su se na prvom mjestu u skoro svim zemljama. Iznimka od ovog pravila bili su Kosovo i Albanija: tamo je, umjesto vjerskih institucija, organizacija kojoj se najviše vjeruje NATO.

Osim ovog općenito negativnog mišljenja o državnim političkim institucijama, istraživanje

je pokazalo sličnu polarizaciju među zemljama zapadnog Balkana: u Crnoj Gori i na Kosovu među ispitanicima postoji veća tendencija povjerenja novoustrojenim institucijama nego što je to slučaj u drugim balkanskim zemljama, dok je nepovjerenje u političke institucije bilo najrazvidnije u Bosni i Hercegovini. Doista, od stanovnika svih zemalja zapadnog Balkana, crnogorski ispitanici imali su najviše povjerenja u svoju vladu (28% ima puno povjerenje, a 35% određeno povjerenje). Slična slika je na Kosovu, gdje jasna većina poprilično vjeruje vladi (22%) ili joj vjeruje u određenoj mjeri (33%), dok manjina ima malo (26%) ili nikakvo povjerenje (16%) u vladu. U Bosni i Hercegovini je, s druge strane, vrlo malen broj ispitanika kazao kako ima puno povjerenje u ove institucije (3%), a samo približno četvrtina ispitanika ima određeno povjerenje u njih. Većina ispitanika u zemlji ukazala je kako uopće nema povjerenje u vladu (43%) ili ima samo maleno povjerenja (23%).

Zapanjujuće je nepovjerenje vezano za političke stranke na zapadnom Balkanu. Doista, u većini zemalja to su institucije koje uživaju najmanje povjerenja od svih obuhvaćenih istraživanjem. Nepovjerenje je ponovno bilo najrazvidnije u Bosni i Hercegovini, gdje jedan od dvoje ispitanika kaže kako uopće ne vjeruje stranačkom sustavu. Na Kosovu je bilo najviše ispitanika koji imaju povjerenje u političke stranke: samo jedan u šest (16%) kazao je kako uopće ne

vjeruje u stranački sustav, dok je većina imala bar određeno povjerenje u stranke (42%). Međutim, Kosovo je također pokazalo manje povjerenja u političke stranke nego u bilo koju drugu navedenu instituciju.

Zamjetan rezultat istraživanja bila je vrlo niska razina povjerenja u pravosudni sustav u većini zemalja u regiji. Barem "određena" razina povjerenja u sudove temeljan je uvjet društva koje dobro funkcionira, ali to ne postoji u većini ovih zemalja. Hrvatska prolazi kroz krizu, jer samo četvrtina ljudi kaže kako imaju ili puno (5%) ili određeno (20%) povjerenje u sudove. Međutim, sa svjetlije strane, u Bosni i Hercegovini ispitanici su stavili sudove među pet institucija kojima se najviše vjeruje.

Vojska je institucija kojoj se najviše vjeruje, nakon vjerskih institucija, u Srbiji, Hrvatskoj, Makedoniji i Bosni i Hercegovini. Na Kosovu vojska je druga, iza NATO-a, što je odraz uloge koju su ove institucije igrale u bližoj povijesti regije.

Dobro čelništvo i korupcija

Raspad Jugoslavije početkom devedesetih godina i ratovi koji su uslijedili ostavili su građanima teško naslijeđe: razvitak snažnih kriminalnih mreža i rast “sivog” sektora gospodarstva. Danas različite “mafije” koje djeluju u regiji imaju reputaciju najsnažnijih u Europi i spadaju među one koje je najteže razbiti.

Samim tim, visoke razine korupcije i organiziranog kriminala istaknuti su kao neke od glavnih poteškoća na zapadnom Balkanu i kao sporna pitanja koja je teško iskorijeniti. Neki promatrači smatraju kako su ovi fenomeni tako duboko ukorijenjeni da se sada na njih gleda kao na način života.

Istraživanje stajališta ljudi prema korupciji koje je proveo Gallupov Balkan Monitor pokazuje kako je većina ne prihvaća; međutim, rezultati su varirali od zemlje do zemlje i ovisili su o tipu korupcije koji se ispituje. Istraživanje je također pokazalo opće nezadovoljstvo ispitanika razvitkom njihovih zemalja koje se odražava u njihovim negativnim stajalištima prema politici i načinu vođenja zemljom.

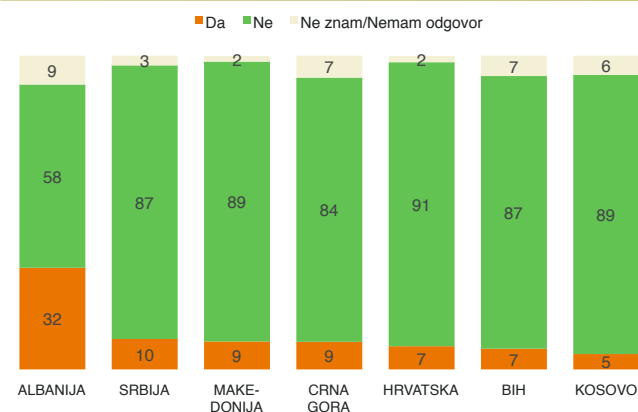
RAZINE PRIJAVLJENOG PODMIĆIVANJA NISKE, OSIM U ALBANIJI

Rezultati istraživanja navješćuju kako se korupcija smatra problemom u svim zemljama zapadnog Balkana. Primjerice, 79% ispitanika u Crnoj Gori i 94% u Makedoniji kazalo je kako bi se korupcija trebala eliminirati u cilju stabiliziranja regije i omogućavanja budućeg razvitka. Međutim, s iznimkom

Albanije, razine podmićivanja dužnosnika vlade i državnih službenika, koji su zapravo prijavljeni, nisu bili posebice visoki. Zapravo, u svim zemljama zapadnog Balkana jedan od 10 ili manje ispitanika kaže kako su morali ponuditi mito vladinu dužnosniku ili državnom službeniku. U Albaniji je, međutim, trećina ispitanika iskusila takvu korupciju (32%).

Dužnosnici za koje je najčešće prijavljivano da traže mito su policajci ili osoblje zdravstvenih

ISKUSTVO U PLAĆANJU MITA U PROTEKLIM 12 MJESECI

Tijekom proteklih godinu dana je li bilo koji dužnosnik vlade ili javni službenik u [ZEMLJI] tražio ili očekivao od vas plaćanje mita za njegove usluge?

službi. U Srbiji, primjerice, više od polovice ukupnog mita plaćeno je policajcima (54%), dok je u Albaniji to uglavnom bio slučaj s liječnicima i medicinskim sestrama (50%).

POTPORA KORIŠTENJU VEZA ZBOG BOLJE SKRBI U BOLNICI

Većina ispitanika u zemljama zapadnog Balkana smatra korupciju neprihvatljivom. Doista, upitani je li ispravno ili ne koristiti kontakte ili nuditi manje poticaje kako bi se obavile neke stvari (točnije tražiti nešto preko veze, davati manje darove ili nuditi novac kako bi se dobila bolja skrb u bolnici, osigurao upis djeteta u bolju školu, izbjeglo plaćanje prometnih kazni ili osiguralo da malo poduzeće dobije profitabilan ugovor s vladom), samo se manjina u svim zemljama Balkana složila s većinom takvih scenarija.

Međutim, u Crnoj Gori postoji veće prihvaćanje takvih spornih praksi u cilju obavljanja poslova. Tražiti pomoć preko veze tamo je izgleda prilično učestalo (primjerice, to je jedina zemlja u kojoj većina podupire takav pristup - 53%).

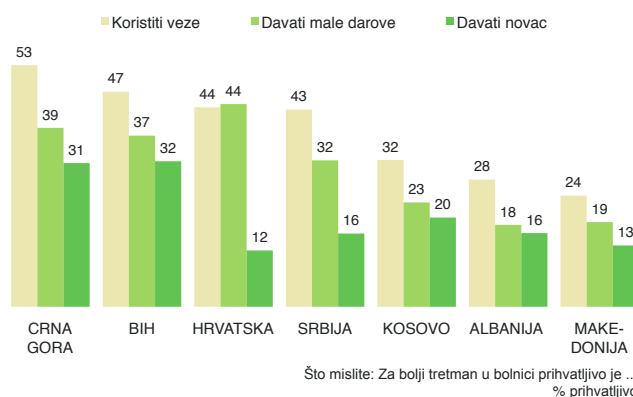
Općenito gledano, korištenje veza se vidi kao daleko prihvatljivije nego praksa nuđenja malih darova ili davanja dodatnog iznosa novca. Primjerice, kada je u pitanju bolja skrb u bolnici, skoro četiri puta više hrvatskih ispitanika pokušalo bi koristiti veze od onih koji bi dali dodatni novac u tu svrhu (44% prema 12%).

VLADE MORAJU UČINITI VIŠE U BORBI PROTIV ORGANIZIRANOG KRIMINALA

U svim zemljama zapadnog Balkana samo manjina intervjuiranih misli da njihova vlada čini dovoljno u borbi protiv organiziranog kriminala.

Makedonija je bila iznimka, kao jedina zemlja u kojoj je broj onih koji su izrazili potporu bio veći od broja ispitanika koji smatraju kako se ne ulaže dovoljno napora u borbi protiv organiziranog kriminala (49% prema 35%). U Crnoj Gori (45%), na Kosovu (48%) i u Albaniji (48%), skoro polovica intervjuiranih nije bila impresionirana naporima svoje vlade na učinkovitom sučeljavanju s organiziranim kriminalom, a samo manjina od približno tri od 10 ispitanika u Albaniji (29%), trećina na Kosovu (32%) i jedan od četiri (38%) u Crnoj Gori vjeruju postupcima svoje vlade.

ZA BOLJI TRETMAN U BOLNICI, PRIHVATLJIVO JE...

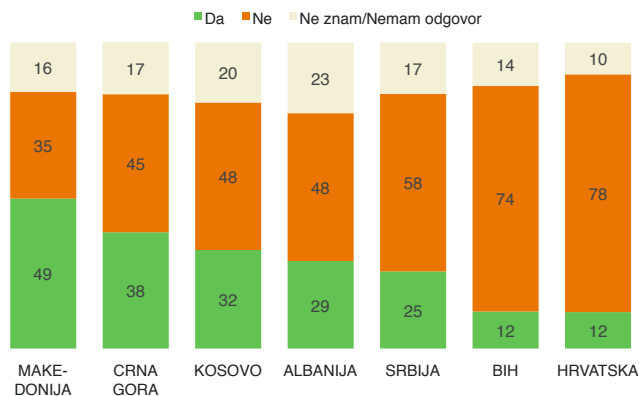

Dok u Srbiji samo četvrtina ispitanika misli kako postoji odgovarajuća odlučnost u borbi protiv organiziranog kriminala (u odnosu na šest od deset koji se ne slažu), ispitanici iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske ponovno su najviše kritizirali postupke svojih vlada: oko tri četvrtine kritizira svoju vladu, a samo jedan od 10 smatra kako su vladini postupci ispravni (i jedni i drugi 12%).

U svim zemljama zapadnog Balkana znatan dio ispitanika nije znao kako odgovoriti ili je

odbio odgovoriti na pitanje što misli o koracima vlade protiv organiziranog kriminala. To je najčešće bio slučaj u Albaniji (23%) i na Kosovu (20%).

ČINI LI VLADA DOVOLJNO U BORBI PROTIV ORGANIZIRANOG KRIMINALA

Slazate li se kako vlada čini sve što je u njezinoj moći u bori protiv organiziranog kriminala?

Migracija i mobilnost

Danas, imajući u vidu da je sloboda kretanja ljudi u regiji još ograničenija, nego je bila pod komunističkim režimima, migracija je jedno od ključnih pitanja u regiji. Iako građani regije često izražavaju nezadovoljstvo zbog poteškoća koje imaju u dobivanju viza i putovanju u inozemstvo, postoji nekoliko signala koji pokazuju promjenu stanja.

Promatrači danas kažu kako sporazumi o liberalizaciji viznog režima koje je većina zemalja već potpisala sa EU nije proizvela željene rezultate, te je njihova provedba u određenoj mjeri nepotpuna. Kao posljedica toga, znatan broj ispitanika u istraživanju Gallupa Balkan Monitora identificiralo je liberalizaciju viznog režima i putnih propisa kao neke od pitanja za koja bi međunarodna zajednica mogla pružiti najveću pomoć.

Znatan dio sudionika istraživanja također smatra kako u inozemstvu može pronaći bolje mogućnosti za realizaciju vlastita potencijala, iako bi mnogi više voljeli ne napuštati svoju domovinu zauvijek.

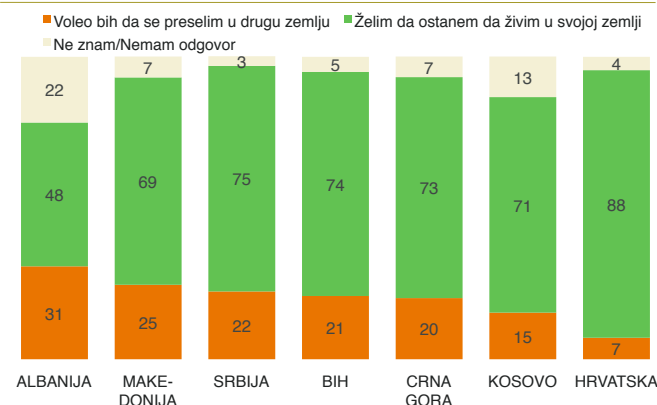
POZIV NA UKIDANJE OGRANIČENJA NA PUTOVANJA I VIZA

Kada je Balkan Monitor upitao sudionike istraživanja na koji bi način prema njihovom mišljenju međunarodna zajednica mogla najviše pomoći zapadnom Balkanu, ispitanici u brojnim zemljama tražili su ublažavanje ograničenja za putovanja i izdavanje viza.

Takvu pomoć međunarodne zajednice u ublažavanju putnih i viznih propisa najviše bi

pozdravili Albanci: više od polovice albanskih ispitanika želi da međunarodna zajednica pruži pomoć na tom području (56%). Oni međutim nisu jedini, jer je slične zahtjeve iznijelo četvero od 10 ispitanika iz Bosne i Hercegovine (45%) i Makedonije (41%) i približno trećina

MIŠLJENJA O PRESELJENJU U DRUGU ZEMLJU

Kada biste imali priliku biste li se željeli preseliti (stalno ili privremeno) u drugu zemlju ili biste više voljeli i dalje živjeti u [ZEMLJI/ENTITETU]?

intervjuiranih iz Crne Gore (35%) i s Kosova (30%). Potreba za ublažavanjem putnih i viznih ograničenja bila je manje hitna u Srbiji (21%) i Hrvatskoj (16%).

VEĆINA ISPITANIKA VIDI BOLJE IZGLEDE U INOZEMSTVU

U većini balkanskih zemalja većina ispitanika misli kako ljudi imaju bolje mogućnosti

izvan vlastite zemlje. Iznimke su Crna Gora i Hrvatska, gdje približno polovica ispitanika daje pozitivnu ocjenu postojećih mogućnosti u domovini.

Na Kosovu građani posebice žude za mogućnostima u inozemstvu: više od sedam na 10 ispitanika misli tako, a jedan od pet smatra kako su mogućnosti jednako dobre ili još bolje u njihovoj zemlji. U Albaniji dvije trećine ispitanika ocjenjuje mogućnosti u drugim zemljama kao bolje od onih u domovini, a samo se trećina ne slaže.

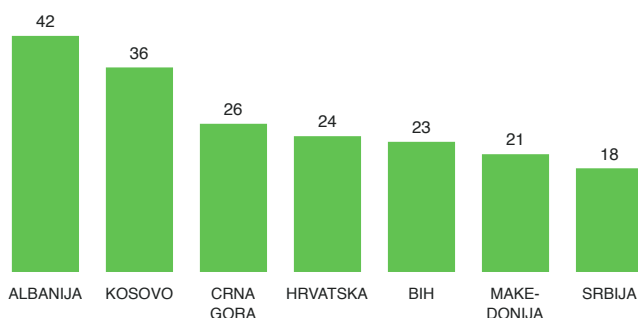
Ispitanici u Hrvatskoj (64%) i Crnoj Gori (54%) bili su najskloniji vidjeti dobre mogućnosti u svojim zemljama. Samo manjina od četvero od 10 ispitanika u Crnoj Gori (38%) i troje od desetero intervjuiranih u Hrvatskoj (31%) vidi bolje mogućnosti izvan granica zemlje nego u njoj.

Ukupno gledano, na zapadnom Balkanu približno jedan od desetero ispitanika ili manje misli kako njihova zemlja pruža ljudima bolje izgleda nego bilo koja druga zemlja na svijetu.

Upitani bi li više voljeli preseliti se u neku drugu državu ili ostati u svojoj zemlji, većina od sedam na 10 ili još veći broj ispitanika diljem zemalja zapadnog Balkana, osim u Albaniji, kaže kako bi voljeli ostati živjeti u svojim zemljama. Međutim, znatna manjina ispitanika izjavila je kako je voljna napustiti granice svoje zemlje. Hrvati (7%) najmanje su skloni kazati kako bi se voljeli preseliti u drugu zemlju. Na Kosovu je jedan od sedmero (15%) ispitanika spreman otići, a u Crnoj Gori (20%), u Bosni i Hercegovini (21%) i Srbiji (22%) približno je jedan od petoro ispitanika spreman spakirati putne torbe. U

Makedoniji je taj odnos čak dosegao jedan od četvero (25%). Albanski ispitanici doista su bili najvoljniji otići živjeti u inozemstvu, jer je samo polovica njih kazala kako bi više voljela ostati

BROJ ISPITANIKA KOJI IMAJU RODBINU U INOZEMSTVU

Je li netko iz vaše obitelji otišao na privremeni rad ili studije u drugoj zemlji?
% da

živjeti u Albaniji, dok je trećina spremna preseliti se u drugu zemlju. U Albaniji i na Kosovu dvije trećine ljudi čak je mislilo kako su oni koji odu živjeti trajno ili privremeno u drugoj državi "velika pomoć zemlji". S iznimkom građana intervjuiranih u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori, većina ispitanika koji su kazali kako bi se voljeli preseliti u drugu zemlju također je kazala kako bi se voljela vratiti u svoju domovinu jednog dana. Ispitanici s Kosova i iz Makedonije koji su ranije izjavili da su voljni otići, predviđaju privremeni boravak (70% i 67%). Samo četvrtina (27%) tih ispitanika na Kosovu i 31% u Makedoniji planira trajno emigrirati.

Ispitanici u Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini bili su najskloniji razmišljanju da zauvijek emigriraju. U Bosni, većina ispitanika želi trajno ostati u inozemstvu (52%), dok ih se samo 44% planira vratiti. U Crnoj Gori približno jedan od dvoje ispitanika definitivno razmišlja o odlasku, a 48% želi se vratiti u u svoju zemlju u nekom trenutku u budućnosti.

VISOKA MOBILNOST: VIŠE OD PETINE IMA ČLANA OBITELJI U INOZEMSTVU

U većini zemalja zapadnog Balkana između petine (Srbija: 18%) i četvrtine ispitanika (Crna Gora: 26%) kaže kako ima člana obitelji koji radi ili studira u inozemstvu.

Sa zamjetno više ispitanika koji su kazali kako je neki od njihovih rođaka napustio zemlju zbog rada ili studiranja u inozemstvu (42%), Albanci su ponovno prvi na tom području. Međutim, na Kosovu također jedan od troje ispitanika ima člana obitelji u inozemstvu (36%).

Rezultati pokazuju kako su gospodarski uvjeti jedan od glavnih razloga zbog kojih ljudi u Albaniji i na Kosovu rade izvan svojih granica. Doista, od ispitanika u ovim dvjema zemljama

koji su kazali da im se neki član obitelji nalazi u inozemstvu, osmero od 10 kaže kako ova osoba pruža financijsku pomoć. Iako je većina ispitanika u Makedoniji i BiH ukazala kako dobiva financijsku pomoć od članova obitelji u inozemstvu, oni nisu u toj mjeri govorili kako to jeste slučaj (59% odnosno 52%). U Srbiji je takva financijska pomoć manje učestala (31%).

Balkanski izazovi: Kosovo, buduća stabilnost regije i Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju

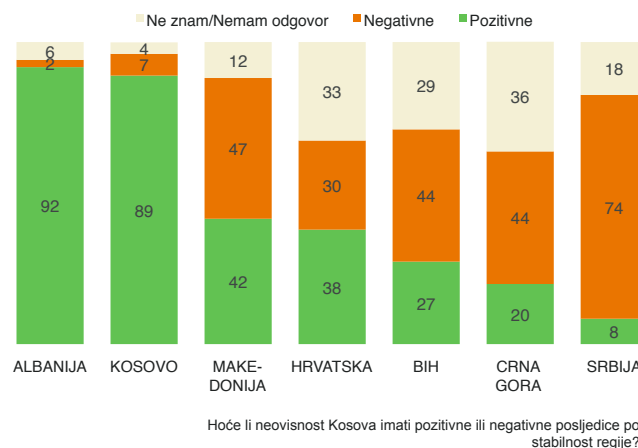
Bez obzira na snažno protivljenje Beograda i njegovo kategorično odbijanje priznanja nove države, dezintegracija Jugoslavije završena je ranije ove godine kada je Kosovo proglasilo neovisnost. Unatoč upozorenjima o mogućem utjecaju na stabilnost regije koja su prethodila jednostranom proglašenju neovisnosti i s iznimkom nekolicine nasilnih prosvjeda u tjednima nakon proglašenja, Balkan nije bio duboko potresen uspostavom nove države.

Međutim, viđenja različitih zemalja o tom pitanju razlikuju se, s tim što uvjerljiva većina ispitanika s Kosova i iz Albanije kaže kako je neovisnost pozitivno utjecala na regiju, ali samo manjina srpskih i crnogorskih sudionika u istraživanju zastupa takvo mišljenje.

Nakon niza nedavnih presuda koje se u nekim zemljama doživljavaju kao dvojbene, stajališta ispitanika o Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY) također se razlikuju diljem regije; samo albanski i kosovski ispitanici jasno su izrazili pozitivno mišljenje o ulozi tribunala.

Dok je velik dio ispitanika u Albaniji i na Kosovu uvjeren u pozitivan utjecaj neovisnosti Kosova na stabilnost regije (92% odnosno 89%), ispitanici u Srbiji očit

UTJECAJ NEOVISNOG KOSOVA NA STABILNOST REGIJE

NEOVISNOST KOSOVA: JASNE RAZLIKE GLEDE ISHODA

Rezultati Balkan Monitora odraz su polarizacije u stajalištima o proglašenju neovisnosti Kosova između ispitanika s Kosova i Albanije s jedne i Srbije s druge strane:

tanici u Srbiji očit su suprotna mišljenja (74% negativno). Mali postotak usprotivio se viđenju većine: posebice u Albaniji jako mali broj ispitanika smatra kako neovisno Kosovo može imati (2%, a 7% na Kosovu) negativan učinak. U Srbiji samo nekolicina (8%) misli kako je neovisnost Kosova pozitivna za stabilnost

Balkana.

U drugim zemljama mišljenja su podijeljenija: na neovisnost Kosova negativnije se gleda u Makedoniji, BiH i Crnoj Gori (44%-47% ispitanika je takvog mišljenja), dok su ispitanici u Hrvatskoj bili pozitivniji (38% prema 30% negativnih). Međutim, između 29% i 36% ispitanika u Hrvatskoj, BiH i Crnoj Gori nije dalo mišljenje o tome. U BiH su viđenja duboko podijeljena duž etničkih crta: u Republici Srpskoj 69% vidi negativne posljedice, dok u Federaciji BiH samo 28% misli na isti način. U Makedoniji je to također jedno od najspornijih pitanja, budući da samo 9% Albanaca vidi bilo kakav negativan utjecaj, dok je dvije trećine (67%) ostatka zemlje zabrinuto glede posljedice.

KOSOVSKI SRBI NE VIDE SUŽIVOT S KOSOVSKIM ALBANCIMA

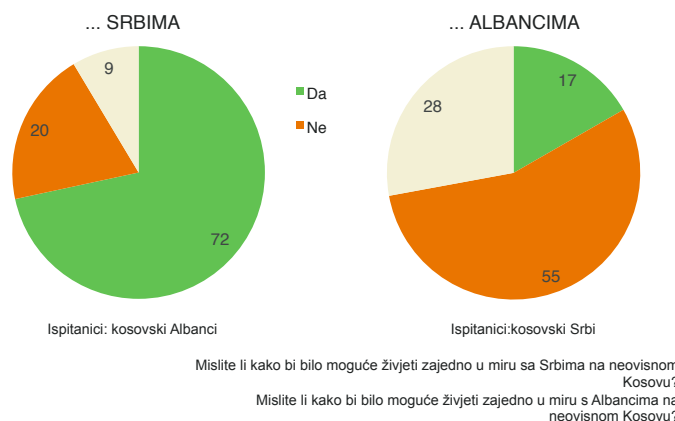
Približno sedmero od 10 kosovskih Albanaca misli kako je zajednički život u miru s kosovskim Srbima moguć (jedan od petoro se ne slaže). Međutim, većina Srba ne slaže se kako je zajednički život s kosovskim Albancima u miru moguć. Manje od jednog od pet ispitanika kosovskih Srba složilo se kako je miran suživot moguć (17%). Kosovski Srbi bili su skloniji kazati kako ne znaju ili odbijaju odgovoriti (28% Srba u odnosu prema 9% kosovskih Albanaca).

VEĆINA SRBA MISLI DA NJIHOVA VLADA NIKADA NEĆE PRIZNATI KOSOVO

Ispitanici u Srbiji upitani su misle li hoće li vlada njihove zemlje priznati proglašenje neovisnosti Kosova.

Većina od šestoro na 10 ispitanika smatra kako se to nikada neće dogoditi. Samo nekoćina očekuje brzo priznanje (5%), dok jedan od petoro misli kako će se to dogoditi za pet do 10 godina. Jedan od sedmero Srba (15%) nije znao ili je odbio odgovoriti hoće li će njihova vlada priznati neovisnost Kosova.

MOGUĆNOST MIROLJUBIVA ZAJEDNIČKOG ŽIVOTA NA KOSOVU SA ...

Osmero od 10 ispitanika u Srbiji misli kako je ponos zemlje ugrožen odcjepljenjem Kosova, a sedmero od 10 smatra kako Kosovo mora ostati dio Srbije. Međutim, skoro dvije trećine ispitanika usprotivilo se ideji kako bi se, kao posljednja opcija, odcjepljenje moralo spriječiti oružjem (64%) - što je ideja koju je podupro jedan od petoro Srba (22%).

Međutim, nešto više od polovice ispitanika mišljenja je kako narod Kosova treba imati pravo donošenja odluke o svojoj neovisnosti (54%), te će Kosovo svakako biti neovisno, bez obzira na bilo kakve korake koje bi Srbija

mogla poduzeti.

Trećina ispitanika u Srbiji misli kako će Kosovo jednog dana pripasti Albaniji (29%), dok skoro polovica intervjuiranih nije mogla niti zamisliti takav scenarij (45%).

MAKEDONCI I SRBI NISU UVJERENI DA VIŠE NE POSTOJI OPASNOST OD RATA

Približno jedan od četvero Srba i Makedonaca (22% odnosno 29%) misli kako bi moglo doći do još jednog rata u regiji. Međutim, unatoč takvim stajalištima, velika većina ispitanika diljem zemalja zapadnog Balkana misli kako u idućih pet godina neće biti oružanog sukoba u regiji.

Ispitanici sa Kosova bili su posebice optimistični kada je u pitanju mir u kratkoročnoj budućnosti. Osmero do 10 ispitanika misli kako u budućnosti neće biti regionalnih ratova, a skoro polovica smatra kako sigurno nema opasnosti od oružanog sukoba u idućih pet godina (45%). Samo jedan od 10 ispitanika predviđa oružane sukobe u budućnosti. Više od dvije trećine ispitanika u Albaniji (75%), Bosni i Hercegovini (76%) i Hrvatskoj (79%) optimistično je glede stabilnosti regije, a samo nešto više od jednog od 10 predviđa oružane sukobe u bliskoj budućnosti. U Crnoj Gori (66%), Makedoniji (64%) i Srbiji (61%), većina od približno dvije trećine smatra kako će biti stabilnosti.

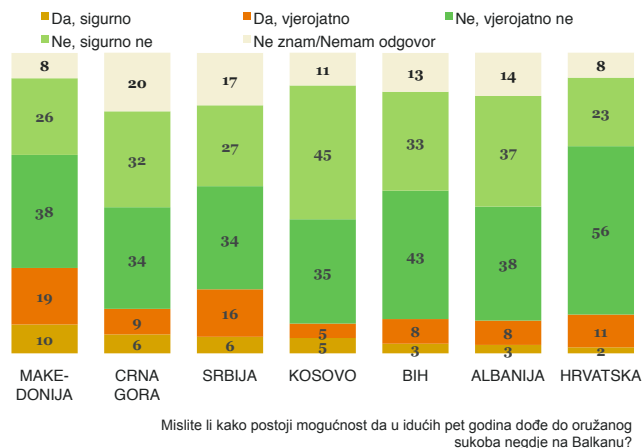
U Crnoj Gori i Srbiji približno jedan u petoro ispitanika ne zna postoji li opasnost od rata u idućih pet godina. U ostalim zemljama

zapadnog Balkana približno jedan od 10 ispitanika nije znao ili nije odgovorio.

JAVNO MNIJENJE PODIJELJENO GLEDE ULOGE ICTY-A

Ispitanici su bili podijeljeni glede toga igra li Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY) pozitivnu ili negativnu ulogu na zapadnom Balkanu. U Albaniji (69%) i na Kosovu (68%) približno sedam od 10 ispitanika misli kako tribunal pomaže pomirenju i jača mir, dok

MOGUĆNOST ORUŽANOG SUKOBA NA BALKANU

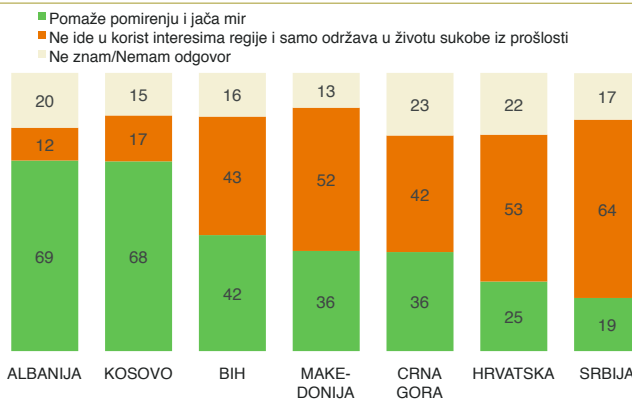
se samo mala manjina od 12% u Albaniji i 17% na Kosovu ne slaže s tim.

Većina ispitanika u Makedoniji (52%), Hrvatskoj (53%) i, što je najvažnije, Srbiji (64%), smatra kako ICTY ne ide u korist interesima regije i samo održava na životu sukobe iz prošlosti. Ispitanici iz Hrvatske i Srbije pružili su najmanju potporu stajalištu prema kojem tribunal pomaže pomirenju i jača mir.

U Crnoj Gori bilo je više negativnih mišljenja o tribunalu (42% prema 36% pozitivnih), a u

Bosni i Hercegovini mišljenja su podijeljena kod onih koji žive u Republici Srpskoj i u Federaciji BiH (9% odnosno 61% onih koji smatraju kako tribunal pomaže pomirenju i jača mir). Na pitanje o pristranosti ICTY-a, s iznimkom Albanije i Kosova, manje od trećine građana u svakoj zemlji smatra kako su procesi u ICTY-u objektivni, te je njihov ishod otvoren.

ULOGA ICTY-a U BUDUĆNOSTI REGIJE

Kakva je po vašem mišljenju uloga koju ICTY ima u budućnosti regije?

KARADŽIĆ: POLARIZACIJA SRPSKOG JAVNOG MNIJENJA

Polarizirajući učinak pitanja ratnih zločina najbolje oslikavaju stajališta Srba o nedavno uhićenom Radovanu Karadžiću: ispitanici su bili oštro podijeljeni. Skoro četvrtina smatra ga krivim, relativna većina od približno polovice ispitanika (47%) smatra ga nevinim, a skoro trećina je neodlučna. Međutim, 45% složilo se

kako je njegovo uhićenje dobro za budućnost Srbije, a 53% vjeruje kako je dobro za proces integracije Srbije u EU. Veći broj građana slaže se s tim (49% prema 32%) kako je njegovo uhićenje omogućilo Srbiji da se okrene budućnosti.

KARADŽIĆ: NEVIN ILI KRIV ZA RATNE ZLOČINE

Što je bliže vašem mišljenju:

Zaključci

Zapadni Balkan raznovrsna je regija koja se nalazi između rasta i depresije, između krize i kreativnosti. Gallupov Balkan Monitor pokazuje tu raznovrsnost predstavljajući dvojaku sliku današnjeg zapadnog Balkana. Iako je većina ispitanika bila općenito zadovoljna svojim životima, također su izrazili zabrinutost kako se njihove zemlje ne razvijaju kao što bi trebale ili mogle. To je rezultiralo time da brojni ispitanici kažu kako se najbolje prigode još uvijek mogu naći u inozemstvu.

Po svemu sudeći postoji jasna polarizacija između novih zemalja u regiji -- Kosova i Crne Gore, koje su vrlo optimistične glede budućnosti i preostalih zemalja -- koje su znatno manje pozitivne. Međutim, bit će zanimljivo vidjeti koliko će trajati ovo razdoblje 'medenog mjeseca' i kako će se razvijati idućih godina. Posebice u slučaju Kosova mnogi analitičari upozoravaju na osjetljivo gospodarstvo nove države. Uz to, kategorično odbijanje Srbije da prizna neovisnost svoje bivše pokrajine -- odraženo u rezultatima Balkan Monitora -- vjerojatno će omesti određene aspekte budućeg razvitka Kosova.

Istraživanje također ističe potrebu da regionalni političari donesu bolje rezultate svojim biračima u brojnim segmentima života. Primjerice, iako se potvrđuje da su korupcija i organizirani kriminal velike zapreke razvitku regije, postoji opći osjećaj nelagode glede nedjelotvornosti vlada.

Unatoč tome, nakon više od desetljeća od okončanja balkanskih ratova, regija je, kako se čini, obnovila određenu razinu stabilnosti i samo manjina ispitanika smatra kako bi se idućih godina mogao dogoditi novi oružani sukob. Međutim, jedan od četvero Srba i Makedonaca (22% odnosno 29%) misli kako bi moglo doći do novog sukoba. Istodobno, u većini zemalja, s iznimkom Albanije i Kosova,

intervjuirani su bili suzdržani glede uloge neovisnosti Kosova u uspostavi mira i pomirenja u regiji.

Danas se zemlje zapadnog Balkana kreću ka konačnom punopravnom članstvu u EU i potpora tom procesu ostaje velika. Glede toga, građani regije usvojili su prilično realan pristup priključenju EU, jer samo manjina ispitanika iz svih zemalja regije zamišlja kako će njihova zemlja postati punopravna članica EU u idućih nekoliko godina. Dvojaka su mišljenja o prijemu na kakav će zemlje zapadnog Balkana vjerojatno naići. Ispitanici misle kako bi ih Europska komisija toplije primila nego sami građani EU.

Cilj Balkan Monitora bio je obuhvatiti što širi krug pitanja kako bi pokazao realnu i prijeko potrebnu sliku zapadnog Balkana ... viđenog iznutra. Ovo izvješće samo je kratak pregled ukupnog istraživanja: prateća internetska stranica (see www.balkan-monitor.eu) sadržavat će opsežan mehanizam sredstava koja omogućavaju daljnju procjenu podataka. U tako iznimno dinamičnoj regiji vjerojatno će se dogoditi brojne promjene idućih godina. Takve promjene odnosit će se na političku, društvenu i gospodarsku sliku ovih zemalja, kao i na javno mnijenje na terenu. Sve to treba pratiti dok se približavamo sljedećem istraživanju Gallupova Balkan Monitora 2009. godine.

O Fondu

PRIBLIŽAVANJE ZAPADNOG BALKANA EUROPSKOJ UNIJI

Europski fond za Balkan višegodišnja je inicijativa europskih zaklada, uključujući Robert Bosch Stiftung, Zakladu kralja Baudouina, udrugu Compagnia di San Paolo i Zakladu ERSTE.

Fond je utemeljen kako bi poduzimao i pomagao inicijative u cilju približavanja zapadnog Balkana Europskoj uniji putem davanja pomoći i operativnih programa; kao takav usredotočen je na pojedince i udruge iz regije zapadnog Balkana.

Kao izravni nasljednik Međunarodnog povjerenstva za Balkan (2004-2006), Fond obuhvaća "Strategiju uspostave zemlje članice EU", a njegovi prioriteti usmjereni su na razvitak funkcionalnih državnih uprava i izgradnju biračkog tijela.

Fond je utemeljen 2007. godine, s tajništvom u Beogradu. Inicijativa je javno predstavljena regiji u lipnju 2008. u Sarajevu.

CILJEVI

Ciljevi fonda su:

- Poticanje šire i snažnije predanosti zemalja i društava na zapadnom Balkanu europskoj integraciji;
- Jačanje napora koje poduzima niz izravnih sudionika u ovom procesu, s nakanom razvitka učinkovitih programa i praksi u regiji i u EU;
- Potpora procesu izgradnje zemlje članice

kao što je predvidjelo Međunarodno povjerenstvo za Balkan; posebice izgradnjom biračkih tijela u društvima jugoistočne Europe kojima će biti ponuđena prigoda stjecanja iskustva i upoznavanja s Europom i EU.

PROGRAMI

Trudeći se postići svoje ciljeve, fond razvija programe pružanja financijske pomoći i operativne programe na četirima glavnim područjima:

1. Sagledavanje Europe

Podupire istraživačke projekte i projekte razvitka političkih programa, kao i inicijative vezane za približavanje saznanja o Europi putem medija.

2. Europske prakse

Jačanje profesionalnih i upravnih kapaciteta mladih dužnosnika vlada na Balkanu u procesu integracije u EU.

3. Doživljavanje Europe

Omogućavanje mladim generacijama na zapadnom Balkanu stjecanje iskustva i upoznavanje s Europom i EU.

4. Razvitak programa za Balkan

Jačanje javnog imagea fonda i njegov doprinos kreiranju politike vezane za integraciju Balkana u EU kroz zajedničke inicijative i partnerstva.

JAVNO-PRIVATNO PARTNERSTVO

Fond je otvoren i za druge privatne i javne donatore i nakana mu je ne samo angažirati

europske financijere koji su već djelatni na Balkanu, nego i javne i privatne donatore koji do sada nisu radili u regiji, ili žele ojačati vlastito financiranje i povećati njegov utjecaj.

Fond se trenutno nalazi u Mreži europskih zaklada - NEF (Brusel) koja pruža pravnu i administrativnu pomoć.

KONTAKT

EUROPSKI FOND ZA BALKAN
Resavska 35
11000 Beograd
Srbija
Tel: +381.0.11.30.33.662
info@balkanfund.org
www.balkanfund.org

O Gallupu

IZVOR KOJEM SE NAJVIŠE VJERUJE GLEDE MIŠLJENJA I DOŽIVLJAJA GRAĐANA

Više od 70 godina Gallup je gradio vlastiti ugled pružajući relevantna, pravodobna i vizionarska istraživanja o tome kako se ljudi diljem svijeta osjećaju i što misle. Proučavajući mišljenja i stajališta građana, Gallup pomaže krugovima koji donose odluke u zemlji u oblikovanju njihovih programa.

GALLUP U AKCIJI

Gallupov ured u Brüsselu koordinira provedbu anketiranja u Europi, koristeći osoblje iz Organizacije Gallup u cijelom svijetu. Nudeći sve tehnike standardnog istraživanja, Gallupova posebno prilagođena rješenja mogu se upotrijebiti detaljnom statističkom analizom i najmodernijim sredstvima vizualizacije podataka.

RAZUMIJEVANJE MIŠLJENJA I OSJEĆAJA

Kao pionir u primijenjenim socijalnim istraživanjima, Gallup mjeri svijest i stajališta prema socijalnim, političkim i gospodarskim

pitanjima. Gallup je također postao najbolji u procjeni utjecaja politike, usluga i medijskih kampanja na svim područjima.

Kao kreator Flash Eurobarometer za potrebe Europske komisije, Gallup obavlja preko 400.000 intervjua godišnje o temama koje se kreću od poduzetništva i zaposlenosti do školovanja te od europskih vrijednosti do globalnih izazova.

Gallup vjeruje kako je prikupljanje i razmjena informacija vitalan dio kreiranja politike i ključan korak ka osposobljavanju građana.

KONTAKT

Gallup
Avenue Michel-Ange 70
1000 Brussels
Belgija
Tel: +32.2.734.54.18
contact@gallup-europe.be
www.gallup-europe.be | www.gallup.com

GALLUP®

Balkan Monitor

Insights and Perceptions: Voices of the Balkans

in partnership with the

European Fund for the Balkans